

HATAY'IN MERKEZ İL VE İLÇELERİNDEN DERLENEN HZ. ALİ KERAMETLERİ¹

THE MIRACLES OF HZ. ALİ THAT HAVE BEEN COMPILED FROM CITY CENTER AND DISTRICTS OF HATAY

ЧУДЕСА ПРОРОКА АЛИ В ХАТАЙСКОМ РАЙОНЕ

Hüseyin Kürşat TÜRKAN*

ÖZ

Birçok lügatte yaradılışın, imkânların üstünde olan ve insanlarda hayranlık duygusu uyandıran unsurlar anlamına gelen keramet, Allah'ı seven O'na samimi bir biçimde itaat eden ve yine O'nun tarafından sevilen kullarına bahşettiği sıradan olayların üzerinde görülen olağanüstü hal olarak ifade edilebilir. Yani keramet, Allah'ın veli olarak adlandırabileceğimiz kullarında görülen (tanık olunan) ve Allah tarafından söz konusu kişilere ikram edilen olağanüstü hâllerdir. Burada dikkat edilmesi gereken önemli hususlardan birisi “keramet ve mucize” terimlerini birbirine karıştırmamaktır. Çünkü kerametler, Allah'ın veli kullarına verdiği bir özellikken mucizeler, yine Allah tarafından peygamberlere verilmiş olağanüstü durumlardır. İslami kisvenin çatısı altında ortaya çıkan kerametlerin, Kur'an-ı Kerim'de yer bulduğu bilinmeli ve unutulmamalıdır. Özellikle Allah tarafından sevilen din büyükleri ve veli kullarla ilgili olarak anlatılan kerametler, halkın muhayyilesinde (hayal) nesilden nesile sözlü kültürel yapı içerisinde aktarılarak tüm zenginliğiyle günümüze kadar gelebilmişlerdir. Aslında kerametler, ilgili zümrenin dinî yapılarını kimi zaman aleni kimi zaman da gizli bir biçimde aktarmaya çalıştığı anlatılardan ibarettir. Söz konusu makalede özellikle Hatay'da yaşayan Alevi zümrenin Hz. Ali'ye karşı olan sevgi, saygı ve muhabbetlerinden dolayı gerek okudukları gerekse de kanat önderleri tarafından duydukları kerametler üzerinde durulacaktır. Hz. Ali'nin ilgili zümre içindeki yeri ele alınıp kısaca değerlendirildikten sonra saha içerisinden Hz. Ali ile ilgili derlenen on altı keramet, ele alınıp değerlendirilecektir.

Anahtar Sözcükler: Allah, keramet, veli, peygamber, Ali, Alevi,

ABSTRACT

Oracle, which, in a number of dictionaries, means above creation, possibilities and which stands for elements evoking admiration in human beings, is described as a supernatural occurrence seen beyond ordinary events, which god bestows upon His servants who love Him, who sincerely worship Him, and who are also loved by Him. In other words, oracle is extraordinary demeanours which can be observed (or witnessed) in god's servants, whom we can name as saints, and which are honoured to these people mentioned. One of the important aspects to mind here is not to confuse the terms oracle and miracle,

¹ DOI : 10.17498/kdeniz.9149

* Yrd. Doç. Dr., Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, khturkan@gmail.com

since whereas oracles are properties given to the saints by god, miracles are supernatural situations given also by god but to His prophets. That oracles appearing under the roof of Islam take place in Koran should be known and remembered. Oracles depicted with relation to the wise of religion and saints loved by god, have managed to come up until today with all their richness being passed on from generation to generation through the imagination of the public in oral cultural structure. In fact, oracles are made of narrations which have tried to transfer, sometimes openly and sometimes secretly, the religious structures of the related class. In the article in question, it is going to be focused on the oracles, which the Alevi class, especially the ones living in Hatay, has both read and heard from their religious leaders because of their love, respect and affection towards Ali His Holiness. After Ali's place in the mentioned class discussed and shortly evaluated, oracles collected about Ali are also going to be discussed and sixteen miracle, it will be evaluated.

Key Words: God, oracles, saint, prophet, Ali, Alevi.

АННОТАЦИЯ

Во многих словарях творение объясняется как чудо, превосходство над человеческими возможностями, чрезвычайное положение над любящими Аллаха и дар Аллаха своим преданным. А именно, чудо, это чрезвычайное положение, дарённое Аллахом, которое происходит от руки т.н. опекунов Аллаха. Здесь нужно обратить внимание над терминами “пророчество и чудеса” и нельзя их запутать. Потому что, великодушие Аллахом даётся своим опекунам, а чудеса сотворяют пророки с помощью Аллаха. Нельзя зыбыть и всегда нужно помнить место великодушия в Коране, облачённое исламом. Все чудеса, которые были сотворены любимцами Аллаха, устно передаётся народом из поколения в поколение. Надо отметить, что соответствующая группа свою религиозную структуру порой передаёт в засекреченном, а порой в открытом виде. В статье рассматриваются вопросы уважения, любви Алевийцев Хатайского края к пророку Али и шестнадцать чудес пророка Али.

Ключевые слова: Аллах, чудеса, опекун, пророк, Али, Аlevи.

GİRİŞ:

İnsanlığın ilk yerleşim yerlerinden biri olan Antakya, mitolojik ve antik çağlardan günümüze değin tarihsel akışı içinde farklı dinlerin, farklı kültür yapısına sahip toplumların sevgi, hoşgörü ve barış içinde kutsal mekânlardaki ibadete çağrılarının, duaların, ilahilerin birbirine karıştığı aynı sokakta, yan yana, omuz omuza, kardeşçe; acılarını, sevinçlerini, yazgılarını ortak sayarak kardeşlik atmosferinde yaşadıkları bir kenttir. Tarihi boyunca çeşitli inançlara sahip pek çok millete ev sahipliği yapan Hatay bölgesinde çok sayıda şair, bilim adamı ve sanatçı yetişmiş, zaman içinde zengin bir kültür birikimi meydana gelmiştir. Söz konusu kültür birikimi günümüzde de varlığını tüm canlılığıyla korumaktadır. Türkiye'nin kültür başkenti olan Hatay, tarihin her döneminde gözde bir kent olmuştur. Kendine has bir kozmopolit yapısı her dönemde korunmuştur. İlgili yapılar, nesilden nesile aktarılırken arada bir boşluk oluşmamıştır. İşte bu yüzden Selçuklu dönemi ya da Osmanlı döneminde nasıl bir hoşgörü hâkimse aynı hoşgörüyü bugünde görmekteyiz. Yüzyıllardır Hatay halkı farklı etnik kökenleri, dinleri ile bir arada yaşamayı öğrenmiştir ve bu süreç kendiliğinden olan bir süreçtir. Kültürel asimilasyon olmadan her topluluk kendini idame ettirmiştir. Bu çok kültürlü yapısı Hatay'ı birçok devletin gözde merkezi hâline getirmiştir

(Başeymez, 2009: 26-27). Hatay, geçmişten bugüne çok kültürlülüğün yaşandığı önemli merkezlerden biridir. Son yıllarda özellikle dünyanın birçok yerinde hasıl olan ve bencilliğin hegemonyası altında sebebi bilinmeyen çatışmalar, savaşlar yaşanırken Hatay, gerek etnik gerekse de çok kültürlü yapısını muhafaza ederek hoşgörü ve barışın merkezi konumunda yer almayı her daim başarmıştır. Birçok kaynakta Doğu'nun kraliçesi olarak geçen ilgili şehirde toplumsal dayanışmanın başka toplumlarda olmadığı kadar ileri bir seviyede olduğu görülmektedir. Bir arada yaşamının ve farklılıklara saygının hüküm sürdüğü bu yerlerde geçmişte yaşanan sıkıntılı ve buhranlı günler, toplumsal dayanışma, hoşgörü sayesinde üstesinden gelinmiştir. Hatay sadece Türkiye'nin değil, ev sahipliği yaptığı çok farklı kültürlerin hoşgörü potasında harmanlanmasıyla dünyanın da kültürüne katkıda bulunan göz bebeği konumundaki bir şehirdir. Bizler bu çalışmada Hatay'da yaşayan etnik gruplardan birisi olan Nusayri ya da Arap Alevisi olarak da bilinen cemaatin üyelerinden dinlediğimiz/derlediğimiz Hz. Ali kerametlerini bir metodoloji çerçevesinde ele alıp değerlendireceğiz.

Mehmet Açıkgözoğlu, Hz. Ali inancı ve sevgisinin Nusayriliği farklı kılan bir özellik olduğunu vurgular. Nusayrilere göre Hz. Ali'nin, Allah'ın cisimleşmiş hâli olarak algılandığını, Hz. Ali'nin bânîni yapıda Allah, zahiri yapıdaysa insan olarak tasavvur edildiğini ifade eder. Hatta söz konusu mezhepte, Hz. Ali'ye insani vasıflar atfetmenin mezhepte büyük günahlar arasında kabul edildiğini ve Hz. Ali'nin çok cesur ve kahraman bir zat olduğundan cemaat tarafından "*esedullah*", yani Allah'ın aslanı lakabı ile anıldığını söylemektedir (1975: 42).

Hz. Ali, Türk milletinin İslamiyeti kabulünden sonra, örnek aldığı Müslüman tiplerden birisi, en büyüğüdür. Dolayısıyla O'nun inançlarımıza yansımaması düşünülemez. Kandil, sonsuzluğun öğreticisi olup güvercin olduğuna inanılır. Kandilin mumumunda bütün peygamberler sembolize edilmektedir. Tanrı, Hz. Muhammed ve Hz. Ali arasındaki sırrı dünya yaratılmadan var kılmıştır. İslamiyetin kabulünden sonra Türk insanının hayatını çepeçevre kuşatan İslamî düşünce sistemi, hayat tarzı, iman ediş şekli ile Hz. Muhammed başta olmak üzere Hz. Ali ve diğer Müslüman uluları, Türk insanının örnek tip insan olarak kabul ettiği şahsiyetlerdir. Bu şahsiyetler, hayat tarzı, şahsiyetleri ve inançları ile topluma örnek tip olarak sunulmuşlardır (Çetin; 1997: 162-163). İslamî dönemde teşekkül eden Türk destan kahramanlarının birçoğunun silsilesi Hz. Ali'ye dayanmaktadır. Hatta Battal Gazi gibi önemli bir destan kahramanı da Hz. Ali'nin Zeynel Abidin isimli torunundan geldiği ifade edilir (Köksal, 1984: 59). Hz. Ali'nin tam künyesi, Ali bin Ebî Tâlib b. Abdulmutallib bin Haşim bin Abdi Menaf olup, babası Ebî Tâlib, Annesi Fatıma Binti Esed bin Haşim'dir (Çetin; 1997: 154). Hz. Ali'nin dış görünüşü hakkında birbirine yakın tasvirler söz konusudur. Meselâ İranlı bir minyatür sanatçısı olan İbn-i Hüsam, Hz. Ali'yi kılıcı Zülfikâr ile hücum eden siyah sakallı, sarıklı bir kahraman olarak çizmiştir (Mattei, 2004: 18-19). 598-661 yılları arasında 63 sene yaşamış olan Hz. Ali, hem Şiiiler hem de Sünniler tarafından saygı ve hürmetle anılan bir halifedir.

Hatay yöresinde yaşayan insanların Hz. Ali'ye karşı çok ciddi bir sevgi, saygı ve hürmetleri vardır. Özellikle yörede yaşayan Arap Alevi ya da Nusayri olarak adlandırılan söz konusu zümre içerisinde Hz. Ali ile ilgili efsane ve keramet gibi sayısız anlatı türleri geçmişten bugüne icra edilmiştir. Sözlü kültürel ortamdan doğan ve nesilden nesile aktararak gelen ilgili türler, cemaat tarafından yetiştirilen kişi/lere aktarılmıştır. Daha önce de zikrettiğimiz gibi Hatay'da çok farklı bir yeri olan Hz. Ali'nin kişiliğiyle farklı söylemler ve ifadeler mevcuttur. Derleme faaliyetleri sırasında Hz. Ali'nin kerametlerinden önce onun kişiliğiyle ilgili olarak görüştüğümüz kaynak kişilerin görüşlerini şöyle

özetleyebiliriz: “Her şeyden önce Alevi kimdir ya da ne değildir demeden önce Hz. Ali bir Alevi için ne anlam taşır onu bilmek ve anlamak gerekir. Gerçek bir Alevi için Hz. Ali, yaşam felsefedir. Gözlerindeki nurdur, kalbindeki sürurdur. Damarındaki kandır. Hayatının yaşam suyudur, aldığı nefestir. Hz. Ali, onun tek yaşam kaynağıdır ve Aleviler onu, sevgi dolu sözlerinden, gözlerinden tanır (KK2). Hz. Muhammet’i ve Hz. Ali’yi şart ve koşul aramadan yürekte sevenler ki işte asıl Alevilik de budur (KK4). Alevilik öğretilmez, öğrenilir. Alevilik yaşatılmaz, yaşanılır. Bir insan Alevi olmadan pekâlâ da Alevi olabilir. Bunun kıstası sevgisinden ve Hz. Ali’ye Hz. Muhammet’e ve ehlibeytine duyduğu muhabbetten belli olur (KK6). Her toplumda kendi mezheplerini yaratma hevesi içinde olanlar vardır. Bu durum bizim içimizde de olabilir; fakat bir şeyi tüm Alevilere isnat etmek son derece tutarsız ve diğer insanların nefretine ve töhmetine maruz bırakılmasına yol açar ki bu da çok yanlış bir şeydir (KK9). Evet biz Aleviyiz; ama öncelikle Müslümanız ve Müslümanlığın Hak yani Allah, Hz Muhammet ve Hz. Ali üçlemesinden geçtiğine inanırız (KK12). Sadece Hz. Ali’yi severek Müslüman olunmayacağını çok iyi bilenlerdiniz. Evet, Hz. Aliyi seviyoruz velayetini kabul ediyoruz. Hz. Muhammet’in Gadir Humm biatında Alevi de yoktu Sünni de... Herkes Müslümandı. Orada inananlar ve inanmayanlar vardı. Biz inananlar tarafını seçtik. Biz, bize veli ve vasi tayin eden Hz. Muhammet’e inandık, Hz. Ali’ye biat ettik ve tüm Müslümanlar o zaman o şekilde yaptı ve biz bu yoldan ayrılmadık (KK6). Bundan yüzyıllar önce biz, Alevi olarak anılmadan Müslüman olan adımızı Hz. Ali karşısı kimseler bize Ali taraftarı diye diye bize bu ismi aşılardılar. Tabi ki biz bu isimden gocunmuyoruz. Sadece bizi Alevi, kendilerini Müslüman olarak ananlar şunu hiç unutmamalıdır. Hz. Muhammet olmadan nasıl ki Müslüman olunmuyorsa onun değer verdiği ehlibeyti olmadan da Müslüman olunmaz.” (KK1, KK3, KK5, KK7, KK8, KK10, KK15.). Hatay yöresi Nusayriilerinde mezhebin kurucusu olarak Hz. Ali kabul edilmektedir. Onlara göre dinin merkezinden inanç, ibadet, yaşam tarzına kadar her süreçte bizzat Hz. Ali vardır. Yani onlar varlıklarının sebebi olarak Hz. Ali’yi görürler. Mezhebin temelini teşkil eden “sır” aslında Hz. Ali’den başkası değildir. Bu nedenden dolayı Hz. Ali’nin tarafını tutan ve benimseyen kişiler, Ali’ye ulaşmak amacıyla yeri geldiğinde canlarından bile vazgeçebilecek bir anlayışa sahiptirler.

Buradan hareketle Arapçada “vilayet” kelimesinin karşılığı olan “velilik” yakınlık, sevgi, bir işi üstlenmek manalarında kullanılır. Veliler, Allah’a yakınlığıyla bilinen sevilen kul anlamına da gelir. Sıtkı Güllü’ye göre velilik, “Allah Tealâ’yı zat ve sıfatlarıyla tanıyan, Yaratanı yaratılardan ayıran, İslam’ın emirlerini yerine getiren, yasaklarına yanaşmayan, dünyanın lezzet ve şehvetlerine dalmayan, sürekliliği Allah’ı anarak ukbaya, öteki âleme yönelen, güzel huy ve ahlâkla da bezenen, cenneti uman, cehennemden korkan kimsedir. Kul, ibadetleri ve ibadetlerindeki ihlasıyla Allah’ın huzuruna yaklaşırken Cenab-ı Hak da rahmet ve lütuflarıyla kuluna yaklaşır. Bu yaklaşma sonunda yakınlaşmanın meydana geldiği noktada da velilik gerçekleşir.” der (Güllü, 1998: 59). Bizde “veli, evliyaullah” denilince veliliğin şartlarındanmış gibi akla ilk olarak keramet gelir. Bilineceği üzere velilik, iman ve takva işidir, Allah ile kulları arasında bir sırdır. Allah için ihlas, samimiyettir, O’nun dinine sımsıkı sarılmaktır. En büyük keramet, Allah’ın istediği şekilde kul olmaktır. O’nun murad buyurduğu şekilde “kul” hüviyetini kazanan birinin pek çok ibretli hadiselerle mazhar kılınmasının lafı bile edilmez. Allah Teâlâ dilerse böyle bir kulunu havalarda uçurabilir, ateşte yakmayabilir, sesini binlerce kilometre uzaklara ulaştırabilir. Yeter ki kul, kulluk mertebesine yücelsin, yeter ki Yaratan kulunu sevsin ve onun eliyle harikulade işleri zuhura getirmeyi irade buyursun (Güllü, 1998: 61).

Keramet, sözlük anlamıyla asalet ve cömertlik manasına gelir (Aydın, 2015: 114). Ermiş kişilerin gösterdikleri olağanüstülüklerin genel adı. Peygamberlerin gösterdikleri

olağanüstülüklerle ise mucize denir (Doğan, 2007: 427; Türkçe Sözlük, 2011: 1392). Peygamberlik iddiasıyla herhangi bir ilişkisi bulunmayan bir kişiden harikulade/olağanüstü bir hususun zuhur etmesidir (Uludağ, 2004: 15; Dinî Kavramlar Sözlüğü, 2010: 372; Pala, tarihsiz: 322). Keramet, fevkalade hâl, harikülade hâl, tabiat ve tabiat kanunları üzerinde tasarruf etmek diye tarif edilmektedir. Keramet, veli zatların tasavvufî hâl ve makamları yükseldikçe sahip oldukları bir üstün özelliktir. Buna rağmen veliler istedikleri zaman keramet gösteremezler. Ancak gerektiği zaman ve Allah dilerse bu olağanüstü işi başarabilirler. Bu da velilerin Allah'a karşı korkusunu alçak gönüllülüğünü artırıp şükür duygusunu takviyeye yarar (Özçelik, 1995: 230; Bulut, 2001: 332; Kubat, 2013: 45). Keramet, velilerin izhar ettikleri mucizevi olaylardır. Keramet, Allah'a bağlanan kimselerde görülür ki bu bir üstünlük olmayıp imtihan vesilesidir. Bu bağlamda aslında keramet, Müslüman olmayanlar da görülebilir ki bu duruma "*istidrac*" denir (Çetin, 1997: 375; Artun, 2014: 298).

Dinî kavramlar sözlüğünde kerametler "büyük ve küçük" olmak üzere ikiye ayrılır. Büyük keramet olarak bilinen Keramet-i Kübrâ'da kişinin istikamet üzere bulunması, hâl ve hareketlerinin Kur'an ve Sünnet'e uygun düşmesi esastır. Küçük keramet olan Keramet-i Suğrâ'da ise;

1. Su üzerinde yürüme

2. Ateşte yanmama

3. Uzun mesafeyi kısa zamanda alma vb. (Dinî Kavramlar Sözlüğü, 2010: 372; Artun, 2014: 298) özellikler yer almaktadır.

Kerametler genel maddi ve manevi kerametler olmak üzere ikiye ayrılırlar:

1. Manevi kerametler: Allah Tealâ'nın zat, sıfat ve fiillerine dair bilgi ve marifetlere sahip olma, kâmil iman, salih amel, can-ı gönülden muhabbet ve Hakk'a tam bağlılık gibi hâllerdir. Cenab -ı Hak, bu nev'i kerametleri sadece sevdiği, seçkin kullarına ihsan eder. Düşmanlarını ve doğru yolda olmayanları bu çeşit lütfu ihsanlara ortak etmez.

2. Maddi kerametler: Madde âleminde gayb olan şeylerden haber vermek, suyun üzerinde yürümek, havada uçmak, uzaktan bazı cisimleri hareket ettirmek, günlerce aç durabilmek, gayet uzun mesafeleri kısa zamanda kat etmek gibi hallerdir. Bu çeşit haller ise, doğru yolda olana da bozuk yolda olana da verilir. Çünkü istidrac sahibi olan kâfirlerde de böyle harikalar görülmüştür.

Tasavvuf ehlinin itibar ettiği keramet birinci keramet türüdür. İkincisi de caiz olmakla birlikte, tam olarak kalbini tasfiye ve nefsini tezkiye etmeyen zatlarda bu gibi kerametlerin gurur ve kibre sebep olması muhtemeldir. Hem salih amel ve niyette bozukluk meydana gelmesi hâlinde, o kerametın kâfir ve fasıklarda görülen istidrac dönüşmesi işten bile değildir. Fakat cahiller manevi kerametlerden ziyade maddi kerametlere önem verirler. Hatta ötekini keramet bile saymazlar. Bu tür harikaları kâfirlerde bile görseler, arkalarına takılırlar. (<http://semerkanddergisi.com/keramet-ve-istidrac/>)

Halil İbrahim Bulut'a göre kerametler "*manevi ve kevnî*" olmak üzere ikiye ayrılır. Bulut, manevi kerametlerin hakiki kerametler olduğunu ifade ederek bu tür kerametlerin Kur'an'da da yer aldığını belirterek İslam Âlimleri tarafından da kabul edildiğini söyler. Kevni kerametın ise "*su üzerinde yürümek, havada uçmak, cansız varlıklarla konuşmak, az zamanda uzun mesafeler kat etmek vb.*" durumlardan ibarettir (2001: 342-343).

Süleyman Uludağ, İbn-i Arabî'nin sekiz uzvun kerametlerini ise şöyle özetlemektedir:

1. Gözün Kerametleri (Haram şeyi görmeme vb.)

2. Kulağın Kerametleri (Gıybet, kötü söz duymama vb.)
3. Dilin Kerametleri (Haram sözler söylememe vb.)
4. Midenin Kerametleri (Haram yiyecekleri kabul etmeme vb.)
5. Elin Kerametleri (Elin günah işlememesi vb.)
6. Cinsel Organlarla İlgili Kerametler (Gayrı meşru işler yapmam vb.)
7. Ayağın Kerametleri /Günaha gitmeme)
8. Kalbin Kerametleri (Bu yedi kerametın kontrol mekanizmasıdır.) (Uludağ, 2004: 29-30).

Ali Torun ve Abdurrahman Güzel'e göre Hz. Ali cenknâmeleri, Hz. Ali'nin kahramanlıklarının halk arasında dilden dile anlatılmasıyla ortaya çıkmış kahramanlık tarzındaki hikâyelerdir (Güzel - Torun, 2014: 237). İsmet Çetin, Türk Edebiyatında Hz. Ali Cenknâmeleri isimli çalışmasında cenknâmelerde geçen belli başlı motifleri şöyle sıralamıştır:

1. Dinî Motifler
  - A. İslamî Unsurlar
    1. İtikâd
      - a. Tanrı İnancı
      - b. Melekler
        1. Cebrâ'il
        2. Mikâ'il
        3. İsrâfil
        4. Azrâil
      - c. Kitaplar
      - d. Peygamberler
        1. Hz. Muhammet
        2. Hz. İsa
        3. Diğer Peygamberler
      - e. Ahiret İnancı
        2. İbadet
          - a. Kelem-i Şahadet
          - b. Namaz
          - c. Oruç
          - d. Hac
          - e. Zekât
        3. Ayet ve Hadisler
          - a. Ayetler
          - b. Hadisler

- B. Diğer Dinlere Ait Motifler**
  - a. Güneşe Tapınma
  - b. Ateş-Perestlik
  - c. Put-Perestlik
  - d. Sihir Dini
  - e. Süleyman Peygamber ve Dini
  - f. Yahudilik, Musa ve Harun Peygamberler
  - g. Hristiyanlık
- 2. Menkıbevî Motifler**
  - a. Mu'cize
  - b. Keramet
  - c. Şekil Değiştirme
  - d. Sihir
  - e. Fal
  - f. Rüya
- 3. Efsanevî Motifler**
  - a. Peri
  - b. Hûri
  - c. Şeytan
  - d. Cin
  - e. İfrit
  - f. Yiyi
  - g. Gül
  - h. Ejderha
  - i. Yılan
  - j. Dev
  - k. Balık
- 4. Hayvanlar**
  - a. At
  - b. Fil
  - c. Arslan
  - d. Deve
- 5. Aletler**
  - a. Alem- Sancak
  - b. Silahlar
- 1. Kılıç**

2. Sünü-Süngü
3. Ok-Yay
4. Nacak
6. Çalgılar
  - a. Savaş Çalgıları
  - b. Eğlence Çalgıları
7. Savaş
8. Engel
9. Kıyafet Değişirme
10. Din Değişirme

11. Formülistik Sayı (Çetin, 1997: 327-450). Yine bu noktada yapılan diğer bir çalışma da Serhat Küçük'ün "Ali – İfrîr Cenknâme" (2014) adlı eseridir. Küçük, söz konusu çalışmasında 39 adet cenknâme metnini verdikten sonra bu metinleri, dil özellikleri bakımından incelemiştir. Sahada görüşülen kaynak kişilerden birçoğu Hz. Ali'nin öncelikle cengâver ve kahraman bir savaşçı olduğuna değinmişlerdir. Ancak kaynak kişilerden Hz. Ali'nin (Hayber Kalesi Cengi hariç²) cenkleriyle ilgili bir anlatı tespit edilememiştir.

İsmet Çetin'e göre cenknâmelerde Hz. Ali'ye ait birçok keramet motifleri görülmekle beraber Çetin bu motifleri şu şekilde sıralar;

1. Hastaları iyileştirme
2. Ateşte yanmama
3. Havada uçma
4. Gaibten haber verme
5. Tabiat kuvvetlerine hâkimiyet
6. Mekân aşma (Çetin; 1997: 375).

Süleyman Uludağ'a göre kerametlerin pek çok türleri vardır. Sübkî Tabakatü'ş-Şafiiyye'de, Münâvî el-Kevâkibü'd-düriyye'de, Nebhânî Câmiu Kerâmâti'l evliya'da, 20'den fazla keramet türünü bahis konusu ederler. Söz konusu bu kerametler ise şöyledir;

1. Ölülerini diriltme.
2. Ölülerle konuşma.
3. Denizin infilak etmesi, dibinin ortaya çıkması, kuruması.
4. Bir maddenin başka bir maddeye dönüşmesi, kimyasal değişim.
5. Tayy-i mekân/ yerin dürülmesi. Veli bir anda Buhara'dan Mekke'ye gidebilir.
6. Hayvanlar, canlılar, maddeler ve bitkilerle konuşma.

---

² Saha içerisindeki kaynak kişilerden Hz. Ali'nin Hayber Kalesi Cengi ile ilgili derli toplu bir bilgi alınamamıştır. Ancak söz konusu anlatının bilgileri ilgili sahanın üyelerinin zihninde farklı kırıntılar hâlinde yer almaktadır. Bu bağlamda Hz. Ali'nin Hayber Kalesinin Cenknâmesi birçok çalışmada yer almakla beraber Serhat Küçük'ün Ali İfrîr Cenknâmesi (2014: 35-36) ve Jean Louis Matter'nin "Hz. Ali Cenknâmeleri (2004: 48-61) adlı eserlerinde de yer almaktadır. Yine ilgili sahada bir kişiden kısaca dinlediğimiz Hz. Ali'nin atı olan Döldül'ün ayak izinin bir kayayı delmesiyle ilgili kısa bir keramet benzeri Halil Altay Göde'nin "İsparta Efsaneleri" (2010: 371) isimli çalışmasında karşımıza çıkmıştır.

7. Hastalara şifa verme ve sağlığa kavuşturma.
8. Tabiat kuvvetlerine ve hayvanlara hükmetme, onları emre musahhar kılma.
9. Tayy-i zaman, uzun zamanın kısalması.
10. Neşr-i zaman, kısa bir sürenin uzaması.
11. Duanın ve bedduanın kabulü.
12. Uzun süre aç ve susuz kalmaya tahammül ve sabretme .
13. Bir mekânı uzaktan görme.
14. Heybet.
15. Velilere kötülük yapanların musibetlere dilçar olmaları.
16. Çeşitli şekillere girme (Uludağ, 2004: 33-34).

Bu bağlamda bizler de Hatay'ın merkez il ve ilçelerinden derlediğimiz 15 adet kerameti İsmet Çetin ve Süleyman Uludağ'ın tasniflerinden hareketle yapmış olduğumuz tasnif çerçevesinde ele alıp değerlendireceğiz. Söz konusu tasnif denememiz ise şöyledir:

1. Bitkilerle konuşma, kutsal bitki, bitkiden yardım alma ve onu canlandırma.
2. Hayvanlarla konuşma, hayvanlardan yardım alma.
3. Tabiat kuvvetlerine hükmetme
4. Ölüleri diriltme ve onlarla konuşma

1. Bitkilerle konuşma, kutsal bitki, bitkiden yardım alma ve onu canlandırma.

1.1. Hurma Ağacı

1.1.1. Hurma Ağaçlarının Âlemlerin Efendisini ve Hz. Ali'yi Gülümseten Konuşması

Müminlerin Emiri Hz. Ali ile Kâinatın Efendisi Hz. Muhammet, bir akşamüzeri Medine çöllerinde yürüyerek hasbihâl ediyorlarmış. Hz. Muhammet hurma ağaçlarını çok severmiş. Hatta “Mümin yaprağını hiç dökmeyen yeşil hurma ağacına benzer.” diyerek Müslüman olan adamı hurma ağacına benzetirmiş. Bilinen başka bir rivayete göre de Hz. Adem'in yaratıldığı toprağın arta kalan kısmından hurma ağacı yaratılmış.

Hz. Ali ve Hz. Muhammet dönüşte hurma bahçelerine de uğramışlar. Allah'ın Resulü'nün geldiğini gören hurma ağacı yanındaki diğer hurma ağacına, “Bu gelen Allah'ın Resulü Hz. Muhammed Mustafa, yanındaki de ona ilk iman edenlerden olan Ebu Talib'in oğlu Hz. Alidir.” demiş.

Bu şekilde bütün ağaçlar yanındaki bir diğer ağaca bunları tekrar etmiş.

Hz. Ali ve Hz. Muhammet birbirlerine bakıp tebessüm ederek yollarına devam etmişler (KK4).

1.1.2. Armut

1.1.2.1. Kurumuş Armut Ağacının Meyve Vermesi

Seyyid Rida ve Haris'ül Hema, Müminlerin Emiri Hz Ali ile birlikte bir yolculuğa çıkmışlar. Akkul diye bilinen bir yere gelmişler. Orada kurumuş, sadece dalları kalmış bir armut ağacı görmüşler. Yiğitlerin Şahı, Allah'ın Aslanı Hz. Ali ağacın yanına giderek dallarından tutup sallamış ve “Ey armut ağacı! Âlemlerin Rabbi olan yüce Allah'ın izniyle meyve veren o canlı hâline dön ve yemyeşil ol.” demiş.

Bunun üzerine o kurumuş, ölmüş olan ağaç birdenbire yemyeşil olmuş. Dallarında armutlar belirmiş. Orada bulunan ve bu mucizeye şahit olan herkes armutları toplayıp yemeye başlamış. Dallarda kalan diğer armutları da toplayıp evlerine götürmüşler (KK8).

1.1.3. Badem

1.1.3.1. Peygamberimize Hediye Edilen Badem ve İçindeki Mektup

Allah'ın Resulü Hz. Muhammet (sav) günlerden bir gün çok acıkmış. Adeta karnı sırtına yapışmış. Efendimiz (sav) dayanamayıp Kabe-i Muazzama gidip Kabe-i Muazzaminin örtüsünü tutarak dua etmeye başlamış. “Ey bizleri yoktan var eden Allah'ım sen Resulünü bu açlıktan daha beter bir açlıkla karşılaştırma Ya Rabbi!”

İşte tam o sırada dört büyük melekten biri olan Cebrail (as) yedi kat semadan şimşek hızıyla yeryüzüne inerek peygamberimizin yanına gelmiş ve şöyle demiş:

- Ya Muhammed'ül Emin; “Allah (cc) sana selam söylüyor. Sana bir badem gönderdi ve bu bademi açmanı emretti.” demiş.

Efendimiz bademi açmış, bademi yemiş ve bademin içinden yeşil bir yaprak çıkmış. Üzerinde “La ilahe illallah Muhammedün Resul Allah, Emir'el Mümünin İmam Ali Selamullahialeyh” (Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed onun elçisidir ve Ali de Müminlerin Emir'idir.) yazıyormuş (KK1).

1.1.4. Meyve

1.1.4.1. Peygamberimize Cennetten Gelen Meyve

Allah (cc) bir melek aracılığı ile peygamberimize cennetten limona benzeyen bir meyve göndermiş. Öyle güzel bir kokusu varmış ki bu meyvenin kokusu Medine sokaklarına kadar ulaşmış. Efendimiz, Ümmi Seleme annemizin evinde uyanınca o meyveyi istemiş o güzel olan meyveyi beş parçaya bölmüş. Bir parçasını kendi yedikten sonra kalan parçalarını Hz. Ali, Hz. Fatma, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin'e yedirmiştir. Ümmi Seleme annemiz; “Ya Resul Allah, o güzel olan meyveyi herkese yedirdin, ben senin eşin değil miyim, bana neden yedirmedi Ya Resul Allah?” demiş.

Efendimiz ise “Tabi ki sen benim eşimsin Ümmü. Bu meyveyi Cibril(as) bana cennetten getirdi ve bu meyveyi sadece benim kızım Fatıma'nın, Hz. Ali'nin ve torunlarım Hüseyin ile Hasan'ın yemesini emretti. O yüzden sana yediremedim ya Seleme” demiş (KK11).

2. Hayvanlarla konuşma

2.1. Köpek

2.1.1. Köpek

Müminlerin Emiri Hz. Ali yakın arkadaşı Bersa ile ramazan ayının beşinci günü atlarıyla beraber sefere çıkmış. Bütün gece hiç durmadan yol almışlar. Sabaha karşı bir kuyunun kenarında su içmek için durmuşlar. O sırada kuyudan ürküten sesler duymuşlar. Ne olduğuna anlam verememişler. Hz. Ali kuyuya eğilip bakmış. Ve sarkan ipi tutup çekmişler. Bir dene görsünler! Kuyudan bir köpek çıkmış. Hz. Ali köpeğin başını okşayarak: “Ey köpek ne arıyorsun burada, seni buraya düşüren şey nedir?” demiş.

Bunun üzerine köpek; “Ey Emiri'l Müminin! Ben dokuz gündür ağzıma bir lokma bir şey koymadım. Sizin sesinizi duyunca çırpınmaya başladım ve sesimi size duyurarak yardım istedim.” demiş. Bunun üzerine Hz. Ali, Allah'a bu zavallı hayvan için dua etmiş. Akabinde Allah tarafından rızıklandırılan köpek, kendini bir hayli toparlamış. O köpek o günden sonra ölene kadar Hz. Ali'nin yanından ayrılmamış (KK9).

2.1.2. Köpeğin Şahitliği

Ebu Hüreyre'nin babası ve arkadaşları bir gün peygamberimizle birlikte sabah namazını kılmışlar. Namazdan sonra sohbet ederken ensardan bir adam Hz Muhammet'in yanına gelip "Ya Resulallah, size itaat etmeyen kutsal kitaba inanmayan bir adamın köpeği üzerimi parçaladı ve daha da önemlisi sizinle birlikte namaz kılmama mani oldu." demiş.

İkinci gün ve üçüncü gün de bu olayın aynısı yaşanmış. Peygamberimiz bu olanlar üzerine; "Bu köpek öldürülmeli çünkü bu köpek kuduzdur. Sahibini bir an önce bulalım ve köpeğinin öldürülmesi gerektiğini bildirelim." demiş.

Hep birlikte Müslüman olmayan adamın evine gitmişler. Ev sahibi; "Benim Müslüman olmadığımı bildiğiniz hâlde sizi kapıma getiren nedir?" demiş. Allah dostu Hz. Muhammet; "Köpeğiniz öldürülmeli, sahabelerimizin elbiselerini paramparça ederek onların namaz kılmasına engel oluyormuş." demiş.

Bunun üzerine köpeğin sahibi, köpeği tutup İslam peygamberinin yanına getirmiş." Buyur Ya Resulallah, ne gerekiyorsa yapayım." demiş. Köpek o sırada Allah'ın izniyle konuşmaya başlamış. "Biliyorum ki sizler o sahabe için buraya geldiniz. Ama bana inan ki onlar Hz. Ali'yi hiç sevmiyorlar. Böyle oldukları için parçaladım elbiselerini." demiş. Ardından köpek ağlamaya başlamış. Bunun üzerine Hz. Muhammet, köpeğin sahibine dönerek; "Bu köpeğe çok iyi bakın, insandan ayırt etmeyin." demiş. Köpeğin sahibi bu yaşananlar karşısında çok şaşırarak, kelime-i şahadet getirip Müslüman olmuş (KK2).

2.2. Yılan³

2.2.1. Yılanın Konuşması

Peygamberimiz bir gün öğle namazını kılıp Hz. Aişe'nin evine gelmiş. Dinlenmek için bir minderin üzerine uzanmış. Bu sırada simsiyah büyük bir yılan Hz. Muhammet'in karnının üzerine gelmiş. Bunu gören Hz. Aişe şaşakalmış; fakat Hz. Muhammet'i uyandıramamış. Gidip babası Hz. Ebubekir'i çağırmış. Hz. Ebubekir yılanı kovalamış; fakat yılan yerinden bir adım kılmamış. Hz. Ebubekir gidip Hz. Ömer'i çağırmış. Hz. Ömer de yılanı kovalamış; fakat yılan yine bir adım kılmamış. Bunun üzerine Hz. Aişe annemiz Hz. Ali'yi çağırmış. Hz. Ali o Müminlerin Emiri, Yiğitlerin Şahı eve girer girmez yılan kâinatın efendisi Hz. Muhammet'in karnından kalkmış. Ve Hz. Ali'nin etrafında birkaç defa dönmüş ve evin bir köşesine saklanmış. O sırada Allah'ın Resülü uyanmış ve Hz Ali'yi yanı başında görünce şaşırılmış ve "Ey Ali sen burada mıydın, ne zaman geldin?" demiş. Hz Ali de "Az önce geldim ey Allah'ın Resülü" demiş.

Yılan, o sırada saklandığı yerden çıkarak şöyle demiş: "Ya Resul Allah! Ben bugz edilmiş bir meleğim. Huzuruna geldim. Hz. Ali bana şefaataç olsun diye geldim." demiş.

Yılanın konuşmasından sonra Hz. Ali dua etmiş. Peygamberimiz amin demiş.

Daha sonra yılan "Ya Resul Allah, Allah beni affetti, bana kanatlarımı geri verdi." diyerek gökyüzüne yükselmiş (KK15).

³ Çeşitli dinler ile inanmalarda ve efsane, destan, masal gibi türlerde de görülen yılan, eski Türk inanç sisteminden itibaren kültürümüzdeki varlığını sürdürmüştür. Yardım dilemek maksadı ile şaman kıyafetlerine asılı olan yılan, Bektaşilikte tenasüh inancı içinde yerini bulmuştur (Çetin, 1997: 410).

2.3. Kuş⁴

2.3.1. Derrac Adındaki Kuşun Konuşması

Günlerden bir gün Selman, Müminlerin Emiri, Haydar-ı Kerrar Hz. Ali ile Küfe'de oturuyormuş. O esnada yanlarına parlak tüylü güzel renkli bir kuş gelmiş. "Sen ne zamandır bu çöllerde dolaşırsın, ne yer ne içersin, nerede barınırsın?" demiş.

Kuş, Allah'ın izniyle dillenmiş ve "Ey Hz. Ali ben 700 senedir bu çöllerde dolaşırım. Benim yiyeceğim de içeceğim de burada duyduğum salavat ve tekbir sesleridir." demiş.

Herkes kuşun konuşmasına şaşırmış. Çünkü sadece Hz. Süleyman'ın kuşlarla konuşmasını biliyorlarmış. Allah, sadece Hz. Süleyman'a böyle bir yetenek vermiş. Hz. Süleyman kuşlarla konuşabiliyor, onları haber taşımada veya haber toplamada kullanabiliyormuş.

Hz. Ali bunun üzerine; "Ey Selman, sana bundan daha acayip şaşıracağın, inanamayacağın bir şey göstereyim mi?" demiş.

Hz. Ali başını kaldırmış. Gökyüzündeki kuşlara yere in emri vermiş. Bütün kuşlar aynı anda görenleri hayretler içerisinde bırakacak bir şekilde yere inmişler. Hz. Ali, Selman'a kuşları kesmesini ve etlerini parçalamasını söylemiş.

Selman söylenenleri harfiyen uygulamış. Daha sonra Hz. Ali'nin kuşlara "canlanın ve uçun" emriyle kuşlar, canlanarak uçup gitmişler (KK3).

2.3.2. Allah'ın Hz. Ali'ye Gönderdiği Kuş

Bir gün Cafer'in oğlu Abdullah mescide gelmiş. O sırada büyük imam ve halife Hz. Ali de öğle namazını kılmak üzere mescitte bulunuyormuş. Orta boylu, uzun gerdanlı iri siyah gözlü ve sık sakallı bir görünüşe sahip olan Hz. Ali abdest almak üzere şadırvana oturmuş. Ayaklarından mestini çıkarıp yan tarafına bırakmış. Hz. Ali'nin abdest aldığı sırada mestin içine simsiyah, kocaman bir yılan girmiş. Hz. Ali bu yılanı fark etmemiş.

Allah(cc) bir kuşa sevgili kulu Hz. Ali'nin mestindeki yılanı çıkarmasını emretmiş. Hz. Ali abdest aldıktan sonra mesti eline alacakken gökyüzünden şimşek hızıyla bir kuş inip Müminlerin Emiri'nin mestini alıp tekrar gökyüzüne yükselmiş. Hz. Ali ne olduğunu anlayamamış ve o kuşu gece boyu takip etmiş. Kuş, gece boyu gökyüzünde hiç durmadan havalanmış. Gün ağarınca da aldığı mesti getirip Hz. Ali'nin evinin önüne bırakmış. Ve Hz. Ali mestin içinden simsiyah bir yılanın çıktığını ve hiç kimseye zarar vermeden ağaçların arasına doğru gittiğini görmüş ve Allah'a şükretmiş (KK6).

2.4. Ayı

2.4.1. Ayının Konuşması

Yahudilerden⁵yaklaşık on beş kişiden oluşan bir grup peygamber efendimizi mahcup etmek ve zor durumda bırakmak için ona soru sormak istemişler. Kableden biri :“Ya Resul Allah, bize öyle şeyler anlat ki sana itaat etmeyenler sana inanmayanlar inansın.” demiş.

⁴ Genel olarak Allah'ın habercisi rolünü üstlendikleri için hem Kur'an-ı Kerim'de hem de Arap-İran efsane ve hikâyelerinde kuşlara büyük ölçüde yer verilir. Kuş, aynı zamanda zerafetin ve inceliğin de simgesi olarak görülür. Uçma yeteneğine rağmen kolayca ezilebilir. Mazlum, masum ve hassas bir yaratıktır (Mattei, 2004: 25).

⁵Dinler tarihinde özel bir yeri bulunan Yahudilik, en eski İlahî kaynaklı din olarak nitelendirilmektedir. Yahudiliğe mensup olanlar kendilerini dünya milletleri arasında seçilmiş kavim olarak görürler. Tanrı onlarla ahitleşmiş ve bunu belgelemek için de Mûsa ile Tevrat'ı onlara göndermiştir. On emir diye belirlenen prensiplere sahip olan Yahudilik Zebur ve Tevrat'ı kutsal

Bunun üzerine, kâinatın efendisi Hz. Muhammet, Müminlerin Emiri Hz. Ali'nin çağırılmasını istemiş. Yolculardan biri o sırada; "Efendim, siz neden Hz. Ali'yi çağırıyorsunuz?" demiş. Bunun karşılığında Efendimiz; "Hz. Ali net, açık, anlayış sahibidir. Her kim ilim istiyorsa Ali'nin yanına gitsin. Zira o ilim kapısıdır." demiş.

İlim kapısı Hz. Ali, yolcuların sorduğu bütün soruları gayet net ve anlaşılır bir şekilde açıklamış. Fakat yine de cevaplara inanmak istemiyorlarmış." Hz Ali, ayıyı konuşturursa inanırız." diyorlarmış.

Bunun üzerine Allah'ın Resulü ayının kafesten çıkarılmasını istemiş. Fakat yolcular yine itiraz ederek "Ayı dışarı çıkarsa bize zarar verir ya da korkup kaçır." demişler Hz. Muhammet, asla böyle bir şeyin olmayacağını söylemiş.

Daha sonra ayıyı çıkarmışlar ve ayı, Peygamberimizin önünde diz çökerek gözyaşları ile birlikte "Şahitlik ederim ki; Allah'tan başka ilah yoktur. Allah tektir ve yücedir ve Muhammet onun kulu ve elçisidir. Yaratılanların en faziletlisidir. Peygamberlerin sonuncusu olarak gelmiştir. Ve sonuncusu olarak kalmıştır. Allah'ın dostları cennette yerleri hazırdır ve onları büyük mükâfatlar bekliyordur. Allah'ın düşmanları ise ebediyen cehennemde kalarak yanacaktır."

Yolcular ağlayarak diz çöker; "Ya Resul Allah, bu ayının söylediklerine biz de şahit olduk, duyduk, gördük, inandık, kabullendik. Allah'tan başka büyük, ilah, yaradan ve yüce yoktur." diyerek bütün kabile Müslüman olmuş (KK5).

2.5. Aslan⁶

2.5.1. Heybetli Aslanın Allah'ın Aslanı Hz. Ali'ye Secde Etmesi

Bir bahar günü ikindi namazını eda ettikten sonra Seyid-i Riya Hüseyin ve cemaati kalabalık bir grup hâlinde, Müminlerin Emiri, Yiğitler Yiğidi, Turnalar Şah-ı Hazreti Ali ile beraber, yeryüzündeki bütün diğer şehirlerden daha güzel olarak bilinen Babil'deki asma bahçelerinin yakınından geçiyorlarmış. İnsanların en bilgini, ilim kapısı Hz. Ali onlara Allah'ı anlatıyormuş. Zira Hz. Ali Kur'an'ın tüm ayetlerini, ne zaman yazıldıklarını ezbere biliyormuş.

Tam o sırada karşılarında devasa büyüklükte, omuzlarına kadar dökülen heybetli yelesiyle erkek bir aslan belirmiş. Cemaat olarak hiç kimse ne yapacağını bilememiş. Aslan kükreyerek onlara doğru yaklaşıyormuş. Yiğitler Yiğidi Hz. Ali, aslanı yanına çağırılmış. O heybetli aslan koşarak gelmiş. "Allah'ın selamı, bereketi ve rahmeti senin üzerine olsun ey Müminlerin Emiri" diyerek Hz. Ali'ye secde etmiş.

Hz. Ali aslana geldiği yere tekrar dönmesini söylemiş. O güçlü aslan bunun üzerine geldiği yere tekrar dönmüş (KK13).

3. Tabiat kuvvetlerine hükmetme

3.1. Bulut

3.1.1. Hz. Ali'nin Buluta Binmesi

sayar. Tevrat'ın sözlü gelenekte oluşan bazı prensipleri ise Talmut ile kitaplaşmıştır. Aynı menşeden intişar eden Yahudi toplumu, çeşitli tarikatlara ayrılmıştır. Yahudilik; Yahudi, cuhud, İsrailoğulları, İbrani gibi çeşitli isimler ile anılırlar (Çetin, 1997: 362).

⁶ Arslan, hâkimiyetin sembolü olarak birçok devletin simgesi olmuştur. Allah'ın Arslanı, Haydar, Haydar-ı Kerrar, Şîr, Şîr-i Ner gibi sıfatlar ile anılan Hz. Ali, birçok resim ile de ifade edilmiştir. Arslan Bektaşılık geleneğinde Hz. Ali'yi temsil edip Hz. Muhammed'in miraca yükselişi esnasında O'nu karşılar peygamberlik mührünü (yüzüğünü) ister. O da verir (Çetin; 1997: 162).

Bir gün Selman el-farisi, Hasan, Hüseyin, Muhammed bin Hanefiyye, Muhammed bin Ebu Bekir, Ammar bin Yâsir ve Mikdat bin Esved el-Kindi, İmam Ali'nin evinde bir arada beraberlermiş. Hasan hazretlerinin babası İmam Ali'ye "Ey Emir'ül Müminin! Allah, Hz. Süleyman'a öyle güzel şerefli bir mülk vermiş ki hiç sorma. Sen Süleyman'ın sahip olduğu mülke sahip misin?" demiş.

Bu soruya karşılık İmam Ali; "Taneyi yaran Allah'a ant olsun ki, Davut oğlu Süleyman, şanı yüce olan Allah'tan mülk istemişti ve Allah ona istediğini verdi. Senin baban da öyle bir mülke sahip ki, Resulullah'tan başka ne öncekiler ne de sonrakiler bu mülke sahip olmuştur." demiş. Hz. Hasan "Ey Emir'ül Müminin! Şanı yüce olan Allah'ın sana vermiş olduğu faziletin kerametini göstermeni istiyoruz" demiş.

Emir'ül Mümiminin Ali, ayağa kalkıp abdest almış, iki rekât namaz kılmış, sonra da ağlayarak Allah'a hiç kimsenin anlamayacağı şekilde dua etmiş. Hiç kimse Hz. Ali'nin ettiği duaları anlayamamış. Sonra eliyle batıya doğru işaret etmiş. Buluta aşağıya in emri vermiş. Tam da o anda bir bulut hızlı bir şekilde gelip Hz. Ali'nin ayaklarının önüne serilmiş. Onun yanında bir bulut daha gelmiş. Bulut, şöyle demiş; "Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur, Muhammed, Allah'ın Resulü'dür, sen de onun halifesi ve vasisin. Her kim senden şüphe ettiyse helak oldu, her kim de sana tutunduysa kurtuluş yoluna girdi." demiş.

Sonra Emir'ül Müminin Ali; "Buluta oturun." diye buyurmuş. Orada bulunan herkes, buluta binmiş. Sonra diğer buluta işaret etmiş. Diğer bulut da önceki bulutun söylediği sözlerin aynısını söylemiş. Sonra İmam Ali yalnız başına onun üzerine oturmuş ve kimsenin duymadığı bazı şeyler söylemiş. Daha sonra da ona batıya doğru hareket etmesi için işaret etmiş. Bunun üzerine bulutlar, yükselmeye ve ilerlemeye başlamış. Sonra Hz. Hasan; "Ey Emir'ül Müminin! Davut oğlu Hz. Süleyman'a parmağındaki yüzük ile ona itaat ediyorlardı. Emir'ül Müminine ne ile itaat ediliyor?" Emir'ül Müminin Ali buyurdu ki; "Ben Allah'ın yeryüzündeki gözüyüm, ben Allah'ın yaratıkları üzerine onun diliyim, ben Allah'ın sönmeyen nuruyum, ben içinden geçilmesi gereken ilim kapısıyım ve onun yaratıkları üzerine onun hüccetiyim. Sizlere Davut oğlu Süleyman'ın yüzüğünü göstermemi ister miydiniz?" demiş.

Hızır olanların hepsi "Evet, isteriz." demişler. İmam Ali, elini cebine koyup içinden altından kırmızı yakutlu bir yüzük çıkarmış. Üstünde şöyle bir yazı yazıyormuş: "Hz. Muhammed ve Ali". Bu yazıyı gören herkes bu durum karşısında hayretler içinde kalmışlar. Daha sonra İmam Ali, ayağa kalkıp dışarı yürümüş ve hepsi onu takip etmiş. Birden kendilerini bir bahçede bulmuşlar. Orada her çeşit meyve, ötüşüp uçan çeşitli kuşlar ve renk renk akan ırmakları görmüşler. Bahçenin ortasına vardıklarında, orada bir sedirin üzerine genç birinin uzanıp yattığını görmüşler. Emir'ül Müminin cebindeki yüzüğü çıkarıp o gencin parmağına taktığında, Süleyman olan bu genç hemen ayağa kalkıp şöyle demiş: "Selamünaleyküm ey Emir'ül Müminin. Ey Âlemlerin Rabbinin peygamberinin vasisi. Allah'a ant olsun ki sen, en büyük sadık ve en azim faruksun. Sana tutunanlar kurtulmuş ve seni terk edenler de şüphesiz olarak kaybetmişlerdir. Ben şanı yüce olan Allah'tan siz Ehl-i Beyt'in hürmeti ve kerameti hakkı için mülkümü istemiştin ve bununla isteğim yerine getirildi." demiş.

Bunları duyan kalabalık, Müminlerin Emirinin ayaklarına kapanmışlar. Allah'a hamd etmişler. Sonra Selman-ı Farisi, Emir'ül Müminine: "Kâf'ın arkasında ne var?" diye sormuş. Hz. Ali; "Onun arkasındaki ilim size ulaşmamıştır." Bunun üzerine orada bulunanlar "Peki siz biliyor musunuz, Ey Emir'ül Müminin?" diye sormuşlar.

Hız. Ali; “Onun arkasındaki bilgi, benim için bu dünyanın hâli ve içindeki ilim gibidir. Ben gökyollarını yeryüzü yollarından daha iyi tanırım. Meknun ve mahzun isim biziz. Allah’a onunla sorulursa icabet edeceği güzel isimler biziz. Arş’ın üzerine yazılan isimler biziz. Bizim için Allah-u Teâla göğü, yeryüzünü, Arş-ı, Kürsi’yi, cenneti, cehennemi yarattı. Melekler, tesbihi, takdisi, tevhit, tehlili, tekbiri bizden öğrendiler.” diyerek konuşmasını bitirmiş (KK12).

3.2. Güneş

3.2.1. Güneşin İmam Ali’nin Selamını Alması

Bir gün Hz. Muhammet (sav) ile Ebu Talib’in oğlu, Müminlerin Emiri, İmam Ali öğle namazından sonra cemaatle beraber bir ağacın altında oturmuşlar. Hz. Muhammet, Hz. Ali’ye dönerek; “Ey Ali! Yarın Baki dağlarına git. Güneşe selam ver. Allah’ın izniyle güneş selamına karşılık verecektir.” demiş. Bunun üzerine orada bulunan herkes birbirine hayret dolu gözlerle bakmış. Cemaat aralarında fısıldamaya başlamış. Hiç kimse Hz. Muhammet’in ne demek istediğine anlam verememiş.

Ertesi gün Emir’ül Müminin Ali güneş doğmadan evvel, Ebu Bekir, Ömer ve Osman’ın da bulunduğu büyük kalabalık bir grupla Hz. Muhammet’in dediği Baki dağlarına çıkmışlar. Güneş doğar doğmaz İmam Ali; “Essamu aleyki ya halkullahil cedid elmuti (Allah’ın yeni doğan ve ona itaatkâr mahlûku, Sana selam olsun!)” demiş. Cemaat o sırada gökyüzünden şöyle bir nida duymuş: “Aleyküm esselam ya Evvel, ya Ahir, ya Zahir, ya Batin, ya men Huve bi külli Şey’in Alim (Sana selam Ey İlk, Ey Son, Ey Açık ve Ey Gizli ve her şeyin bilgini olan)”

Ebu Bekir, Ömer, Muhacir ve Ensar güneşten bu sesi duyunca haykırıp bağırılmışlar. Koşarak Hz. Muhammet’in yanına gelmişler ve; “Ey Resulullah! Siz bize “Ali bizim gibi bir beşerdir.” diye buyurmuşunuz. Oysa güneş ona hitap etti, demişler. Bunun üzerine Resulullah, güneşin ne dediğini sormuş. “Sana selam Ey İlk, Ey Son, Ey Açık ve Ey Gizli ve her şeyin bilgini olan” şeklinde hitap ettiğini duyduk.” demişler.

Resulullah, bunun üzerine; “Doğru söylemiş. O,ilk’tir. Bana ilk iman eden kişi demektir. O, Açık’tır; O, benim bütün ilmimi açıklayandır. O, Gizli’dir. O gizli ilmimin sahibidir. O her şeyin bilginidir. O helal, haram, farz ve sünnetlerde bilgin olandır. Bunda sorun nedir?” demiş. Orda bulunan herkes mahcup bir edayla oradan ayrılmışlar (KK7).

3.3. Zelzele

3.3.1. Hz. Ali’nin Sarsıntıyı Durdurması

Hız Ebubekir’in halifelîği zamanında Medine dolaylarında çok şiddetli bir sarsıntı yaşanmış. Korku içinde kalan halk, Ebubekir’in ve Ömer’in yanına gelmişler. Hepsi beraber Hz. Ali’nin evinin yolunu tutmuşlar. Hz. Ali halkın geleceğini hissetmiş ki kapının önünde onları karşılayarak yüksekçe bir tepeye çıkmışlar.

Müminlerin Emiri Hz. Ali yere oturduktan sonra onlara hitaben buyurmuş ki; “Şu gördüğünüz mü, sizi korkuttu?” Bunun üzerine halk; “Nasıl korkutmasın ki, şimdiye kadar böyle bir sarsıntı görmedik.” demişler.

Yiğitler yiğidi Hz. Ali, elleriyle yere vurarak şöyle buyurmuş: “Sana ne oluyor? Sakin ol!” Bunun üzerine devam etmekte olan şiddetli zelzele o an hemen durmuş. Orada bulunanların hepsi de olanlara şaşırılmışlar (KK10).

4. Ölülerini diriltme ve onlarla konuşma

4.1. Dirilme

4.1.1. Ümmü Fervet’in Dirilişi

Selman, ensardan bir kadının öldürüldüğünü duymuş. Kadının adı Ümmü Fervet imiş. Öldürülme sebebi ise Hz. Ali'yi sevmesi ona ibadet etmesi, inanması, onun taraftarlığını yapması ve en çok da ona duyduğu aşkımsı.

Hız. Ali bu olayı duyar duymaz öldürülen o kadının mezarına gitmiş. Mezarın başına gelmiş ve ellerini açarak; "Ey ölüyü diriltten cansız varlığa can veren yoktan var eden, vardan yok eden, çürümüş kemiklerimizi ezilmiş vücudumuzu kokmuş bedenimizi canlandıran, diriltten Yüce Allah'ım. Bize Ümmü Ferveti geri vermeni, cansız bedene can verip bize göndermeni, onu diriltmeni istiyoruz. Onu yaşat ki sana inanan, sana ibadet etmeyen isyankârcılara karşı ibret olsun." demiş. O sırada gökten bir melek gelerek; "Ey Müminlerin Emiri, senin ettiğin duayı Allah kabul etti." demiş.

Hız. Ali kabre yaklaşmış ve; "Ey Ümmü Fervet, Allah'ın izni ile kalk!" demiş.

Ümmü Fervet, Allah'ın izni ile kalkmış ve kalkar kalkmaz ağlamaya ve haykırarak şükretmeye başlamış. Ümmü Fervet; "Ey Ali! Onlar senin nurunu söndürmeye çalıştılar. Ama o ki yüce yaradan senin güzelliğini bildiği için senin nurunu yüceltti." demiş (KK14).

SONUÇ

Bilineceği üzere folklor, halkın geleneksel yapılarla bağlı maddi ve manevi kültürünü kendine özgü metotlarla araştıran, sınıflandıran, çözümleyen ve halk kültürü üzerinde muhakeme gücünü de kullanarak değerlendirmeler yapan bir bilimdir. Kültürel bir ürünün folklor malzemesi sayılabilmesi için halka ait olması, icra edenlerinin yani oluşturanlarının belli olmaması, sözlü geleneğe dayalı olması, nesilden nesile aktararak günümüze kadar varlığını devam ettirmesi gerekmektedir. Bilineceği üzere folklor çalışmaları içinde inançlara bağlı kültürü tespit etmek, aktarmak belli bir birikim ve ciddi bir çalışma metodolojisi gerektirir. Buna paralel olarak var olan inanç kültürlerinin içinde arkaik kalmış düşünce ve ritüellerin bir kalemde batıl inanç veya hurafe olarak adlandırılmasının oldukça basit bir sınıflama olduğu da burada zikredilmelidir. Çünkü kültürlerden hasıl olmuş pratiklerin temelsiz olmadığı bilinen bir gerçektir. Sosyo-kültürel anlamda batıl inanç ve hurafe olarak adlandırılan pratiklerin temel kaynağının mitlerde aranması gerektiği bilinmelidir. Bâtını bir yapıya sahip olan ilgili cemaatte Hız. Ali ve keramet anlayışı çok derin ve muhafazakâr bir yapı arz etmektedir. Bu bağlamda dikkatimizi çeken en önemli özelliklerden birisi keramet anlatıcılarının erkek oluşudur. Aynı zamanda bu erkeklerin büyük bir bölümü de yaşlı kesim kategorisinde değerlendirilebilir. Sosyo-kültürel bağlamda cemaatin özellikle erkek bireyleri, Hız. Ali'yi tanımak adına çocukluklarından itibaren Hız. Ali'nin kerametleri ve mucizelerini dinlemekle yükümlü gibidir. Onlar kanaat önderleri tarafından anlatılan kerametleri bir yandan dinlerken bir yandan da bu anlatıları Bâtını bir anlayışla içselleştirirler. Söz konusu bu haliyet-i ruhaniyetlerini ise kendisinden sonraki nesillere sözlü kültürel ortamda anlatarak icra etme fırsatı bulurlar. Böylelikle hem kanaat önderleri hem de söz konusu bu bireyler üzerlerine düşen yükümlülükleri de yerine getirmiş olurlar.

KAYNAK KİŞİLER

KK1. Ahmet Bular, 46 yaşında, Lise mezunu, Karaağaç, Serbest meslek, Görüşme Tarihi 10.03.2015

KK2. Abdullah Tuncay, 76 yaşında, Okur-yazar, Tavla, Görüşme Tarihi 27.02.2015

KK3. İsmet Gümüş, 46 yaşında, Okur-yazar, Antakya, Görüşme Tarihi 22.10.2015

KK4. Ali (Soy ismini vermek istememiştir.), 59 yaşında, Okur-yazar, Nardüzü, Görüşme Tarihi 10.07.2015

- KK5.** Zeyüfun Ahmar, 81 yaşında, Okur-yazar değil, Gökmeydan, Görüşme Tarihi 01.03.2014
- KK6.** Hüseyin Boz, 65 yaşında, Okur-yazar, Çetillik, Görüşme Tarihi 04.03.2015
- KK7.** Atilla Duyar, 62 yaşında, Okur-yazar, Sinanlı, Görüşme Tarihi 18.07.2014
- KK8.** Adem (Soy ismini vermek istememiştir.), 53 yaşında, Okur-yazar, Gözcüler, Görüşme Tarihi 02.04.2015
- KK9.** Nebil Demircioğlu, 51 yaşında, Okur-yazar, Arsuz/Gözcüler, Görüşme Tarihi 26.10.2015
- KK10.** Mehmet (Soy ismini vermek istememiştir.), 62 yaşında, Okur-yazar, Defne, Görüşme Tarihi 18.03.2015
- KK11.** Muharrem Binnur, 58 yaşında, Okur-yazar, Uzunbağ, Görüşme Tarihi 21.10.2014
- KK12.** Vahid Topak, 68 yaşında, Okur-yazar değil, Madenli, Görüşme Tarihi 03.06.2014
- KK13.** Onur Summak, 40 yaşında, Üniversite mezunu, Karaağaç/Gürsel, Görüşme Tarihi 20.07.2015
- KK14.** Muharrem Kaygan, 64 yaşında, Ortaokul mezunu, Arsuz/Höyük, Görüşme Tarihi 29.09.2015
- KK15.** Mehmet Gelegen, 59 yaşında, Okur-yazar, Hacıahmetli, Görüşme Tarihi 16.01.2015

KAYNAKÇA

- AÇIKGÖZOĞLU, Mehmet (1975), “İslam Devletleri Tarihi”, Yeni Asya Yayınları, İstanbul.
- ARTUN, Erman (2014), “Ansiklopedik Halkbilimi – Halk Edebiyatı Sözlüğü”, Karahan Kitabevi, Adana.
- AYDIN, Hayati (2015), İslâm İnançları Açısından Mucize, Kerâmet, Sihir ve İstidrac Kavramları Üzerine Bir İnceleme, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: XVII, Sayı: 32*, s. 105-137, Sakarya.
- BAŞEYMEZ, Fatma (2009), “Çok kültürlülük Açısından Hatay”, Selçuk Üniv., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- BULUT, Halil İbrahim (2001), Harikulade Olması Açısından Kerâmet ve Mucize İlişkisi, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi: 3*, s. 325-350, Sakarya.
- ÇETİN, İsmet (1997), “Türk Edebiyatında Hz. Ali Cenknâmeleri”, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- DİNİ KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ (2010), Yayına Hazırlayan: İsmail Karagöz, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: 589, Sistem Ofset Yayınları, Ankara.
- GÖDE, Halil Altay (2010), “Isparta Efsaneleri”, Fakülte Kitabevi Yayınları, Isparta.
- GÜLLE, Sıtkı (1998), Velilik ve Kerâmet, *Kur’an Mesajı İlmi Araştırmalar Dergisi, Ocak Sayısı: 3*, s. 59-61, İstanbul.
- GÜZEL, Abdurrahman – TORUN, Ali (2014), “Türk Halk Edebiyatı El Kitab”ı, Ereğ Ofset, Akçağ Yayınları, Ankara.
- KAYA, Doğan (2007), “Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Sözlüğü”, Akçağ Yayınları, Ankara.

KÖKSAL, Hasan (1984), “*Battalnâmelerde Tip ve Motif Yapısı*”, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.

KUBAT, Mehmet (2013), İslami Öğretide Keramet, *Milel ve Nihal İnanç Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 1, Ocak-Nisan, s. 41-70, İstanbul.

MATTEI, Jean Louis (2004), “*Hz. Ali Cenknâmeleri*”, Kitabevi Yayınları, İstanbul.

ÖZÇELİK, Mehmet (1995), Adını Kerametinden Alan Veliler, *Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 229-236, Isparta.

PALA, İskender (Tarihsiz), “*Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*”, Akçağ Yayınları, Ankara.

TÜRKÇE SÖZLÜK (2011), Türk Dil Kurumu Yayınları: 549, Ankara.

ULUDAĞ, Süleyman (2004), “*Tasavvuf Kültüründe Keramet Anlayışı, Bursa’da Düünden Bugüne Tasavvuf Kültürü*”, Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı Yayınları, F. Özsan Matbaası, Bursa.

İnternet Kaynakları

<http://semerkanddergisi.com/keramet-ve-istidrac/> (Erişim Tarihi 25.01.2016)